

La relació entre el món de la música i l'espectacle i el moviment *queer*

Noa Carballo Gutiérrez
1r Batxillerat
Tutor: Yeray Sánchez
Escola Virolai

ABSTRACT

Aquest treball explora la relació entre la música i el moviment queer al llarg de la història, des dels inicis de les reivindicacions LGTBIQ+ fins al panorama actual ple d'artistes visibles i influents. A través d'un marc teòric, s'analitza com la música ha estat una eina clau per a l'expressió personal, la denúncia social i la construcció d'identitats dissidents. També s'hi inclou una contextualització històrica del moviment queer, tant a nivell global com a Espanya, i es reflexiona sobre l'evolució de la música i la seva repercussió social.

Com a part pràctica, s'ha dissenyat i creat un fanzine inspirat en l'estètica punk i camp, que recull referents musicals actuals, una selecció artística i recursos culturals per visibilitzar la diversitat dins del món musical. El projecte combina recerca, anàlisi i creativitat per posar en valor la música queer com a forma de resistència, expressió i empoderament.

Paraules clau: *queer,* identitat, expressió, música, fanzine, diversitat

This project explores the relationship between music and the queer movement throughout history, from the early LGTBIQ+ struggles to today's landscape filled with visible and influential artists. Through a theoretical framework, it analyzes how music has served as a key tool for personal expression, social resistance, and the construction of dissident identities. It also includes a historical overview of the queer movement both globally and within Spain, reflecting on the evolution of queer music and its social impact.

As a practical component, a fanzine has been designed and created, inspired by punk and camp aesthetics. It features current queer music icons, artistic selections, and cultural resources aimed at showcasing the diversity within the music world. The project combines research, analysis, and creativity to highlight queer music as a form of resistance, expression, and empowerment.

Key words: queer, identity, expression, music, fanzine, diversity

ÍNDEX

ABSTRACT **3**
OBJECTIUS **5**
Objectiu general: 5
Objectius específics: 5
MARC TEÒRIC **6**
Introducció a la relació entre música i societat 6
Història i desenvolupament del moviment queer global 7
Història i desenvolupament del moviment queer a Espanya 11
La música i l'espectacle com a mitjà d'expressió en el moviment queer 12
Anàlisi de l'evolució de la música queer 13
Impacte de la música queer en la societat actual 15
Història del Fanzine 16
MARC PRÀCTIC **17**
Procés de creació del Fanzine 17
CONCLUSIONS **19**
REFERÈNCIES **20**
AGRAÏMENTS **22**
ANNEXOS **23**

OBJECTIUS

Objectiu general:

- Analitzar l'evolució de la música *queer*: Examinar com ha canviat la manera d'expressar-se musicalment dins del moviment *queer*, destacant les diferències entre els inicis i la situació actual.

Objectius específics:

- Investigar les primeres revolucions LGTBIQ+: Analitzar com la música i l'espectacle van influir en aquests moviments.
- Identificar referents musicals *queer*: Estudiar els artistes i espectacles més significatius que han marcat el moviment queer, tant en els seus inicis com en l'actualitat.
- Contextualitzar el paper de la música com a eina social i política: Reflexionar sobre com la música pot transmetre missatges i reivindicacions, específicament dins del context queer.
- Crear un fanzine com a eina de difusió i expressió queer: Dissenyar i produir una publicació independent que reculli el paper de la música en la visibilització LGTBIQ+, amb l'objectiu de generar consciència, reflexió i identificació entre el públic jove.

MARC TEÒRIC

Introducció a la relació entre música i societat

Durant tota la història de la humanitat, la música ha jugat un paper clau en l'expressió de les condicions culturals, econòmiques, socials, polítiques i històriques de la societat en cada època. Ha servit com a altaveu de diferents maneres de veure el món, des de càntics religiosos fins a himnes per la llibertat, passant per cançons de protesta o simple música per entretenir. La música genera emocions i les emocions porten a revolucions i a canvis socials, despertant en la població un sentiment de comunitat i creant una consciència compartida que anima a la lluita i a la vegada ajuda a definir una identitat pròpia. Actualment, gràcies a la globalització i a internet, pràcticament tothom pot accedir a música d'arreu del món i de qualsevol mena, el que també fomenta la creació de comunitats traspassant fronteres.

La música és una manera més d'escapar d'una realitat i somiar amb altres maneres de viure. A més a més, està demostrat científicament que té efectes en el cervell i en la salut mental de les persones. Segons un estudi realitzat per investigadors canadencs de la *McGill University* el 2011, escoltar música està directament relacionat amb l'alliberació de dopamina. Ja ho deia Plató: "La música és per l'ànima el que la gimnàstica pel cos".

Història i desenvolupament del moviment *queer* global

El primer fet destacable de la història del moviment pels drets LGTBIQ+ va ser l'any 1924, quan Henry Gerber, un immigrant alemany i membre de l'exèrcit de la Primera Guerra Mundial, estableix la Societat pels Drets Humans, la primera organització nord-americana de drets homosexuals.

Anys més tard, al 1955, es va crear la primera organització centrada en els drets de les dones lesbianes, *Daughters of Bilitis.* Aquesta va ser fundada per Del Martin and Phyllis Lyon a la ciutat de San Francisco. Originàriament, va ser creada per formar una comunitat lèsbica dins de la ciutat, però ràpidament es va convertir en un fòrum per la promoció dels drets de les lesbianes en el moviment homòfil.

L'any 1969, a la ciutat de Nova York hi havia un bar clandestí anomenat Stonewall Inn. Aquest local era dels pocs on es reunia la gent del col·lectiu LGTBIQ+, especialment gays i persones trans. La policia frecuentava aquest bar, inspeccionant i detenint a qui creguessin culpable, però la matinada del 28 de juny de 1969 els clients van decidir no deixar-se inspeccionar més i van començar unes revoltes que van marcar l'inici de la lluita pels drets del col·lectiu.



Revoltes del 1969, NY Daily News Archive/Getty Images

Aquests disturbis van desencadenar en una sèrie de manifestacions i protestes i finalment un any més tard, el 28 de juny de 1970, va començar la primera marxa de l'orgull, esdeveniment que es continua mantenint actualment a moltes ciutats del món.



Primera marxa de l'orgull - Leonard Fink/The LGBT Community Center/AP

El 15 de desembre de 1973, la *American Psychiatric Association* vota treure l'homosexualitat de la llista de trastorns mentals, un gran pas pel moviment. Tot i això, no va ser fins al 1987 quan es va eliminar completament de la DSM *(Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders).* Finalment, el 1990 la World Health Organization va esborrar l'homosexualitat de Classificació Internacional de Malalties.

En l'any 1978, Gilbert Baker va dissenyar la que es convertiria en la bandera i el símbol del *gay liberation movement.* Aquesta va onejar per primera vegada a la "*Gay Freedom Day" Parade in San Francisco* aquell mateix any.

La crisi del VIH va començar a principis dels anys 80 quan es van detectar els primers casos als Estats Units. Aquest virus va estar directament vinculat al col·lectiu, especialment als homes homosexuals, i va suposar un auge en la discriminació i l'estigmatització de les persones *queer.* Els governs i les autoritats van trigar a respondre davant l'emergència el que va forçar al mateix col·lectiu a organitzar-se. Dones trans van acollir a joves gays infectats, infermeras lesbianes tractaven als malalts davant el rebuig social que patien i es van crear moviments com la *Gay Men's Health Crisis,* una organització que lluita per posar fi a aquesta crisi i que avui en dia segueix en funcionament, o les *Blood Sisters,* una associació de dones sàfiques que es van mobilitzar per donar sang per als malalts davant la prohibició de què els homes homosexuals poguessin donar. Fins a 2023 aquesta prohibició continuava present, però actualment han aixecat algunes restriccions.



Dones lesbianes de l'organització *Blood Sisters* donan sang per ajudar durant la crisi - *Blood Sisters org*

En el 2001, Països Baixos es converteix en el primer país a legalitzar el matrimoni entre persones del mateix sexe. Després d'aquest el van seguir molts altres països al voltant del món al llarg dels anys (especialment d'Europa i Amèrica), però avui en dia encara no està legalitzat a 154 països.

Història i desenvolupament del moviment *queer* a Espanya

Durant la dictadura franquista, la gent LGTBIQ+ estava perseguida per la justícia sota la llei de "Vagos y Maleantes", creada al 1933 però modificada al 1954 per incloure també a aquest col·lectiu amb l'objectiu de reprimir la seva existència. Durant aquell temps, la gent *queer* patia tota mena de represàlies tant a presons com a manicomis.

Més endavant, al 1970, Franco va dictaminar una nova llei més restrictiva anomenada Llei de Perillositat social amb penes de fins a cinc anys de presó per "escàndol públic".

En aquell mateix any es va crear la primera associació espanyola en defensa dels drets *queer*, el Moviment Espanyol de Liberació Homosexual.

Dos anys després de la mort del dictador, al 1977, va sorgir la primera manifestació LGTBI a Barcelona a favor que es derogués la Llei de Perillositat Social. Aquesta reivindicació, tot i ser castigada per forces policials i mitjans de comunicació, va ser la primera victòria pell col·lectiu a Espanya. L'any següent van tornar a sortir als carrers i finalment van aconseguir enderrocar aquesta llei.

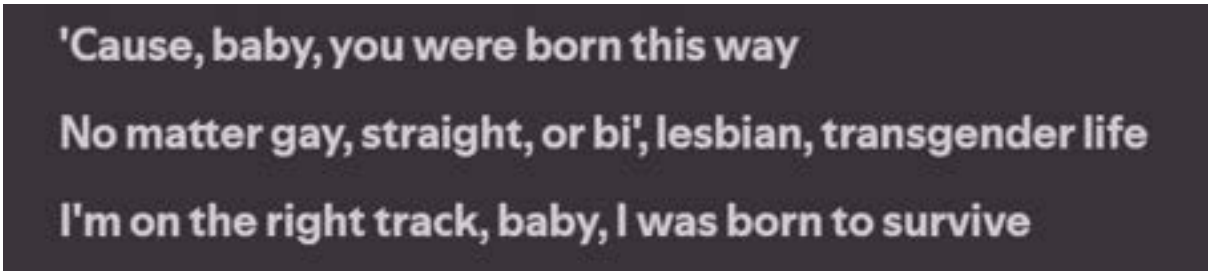


La primera manifestació LGTBI a Espanya. Font: Diari «El País»

L'1 de juliol de 2005 Espanya es va convertir en un dels primers països del món en aprovar el matrimoni igualitari. Un gran pas en la lluita per aconseguir drets que feia molts anys que reivindicaven.

La música i l'espectacle com a mitjà d'expressió en el moviment *queer*

La relació entre la música i el moviment *queer* ha estat present des del principi d'aquesta lluita. Fa molts anys que dives del pop com Madonna, Cher o Lady Gaga es consideren icones LGTBIQ+ i moltes de les seves cançons s'han convertit en himnes del col·lectiu. La mateixa bandera que el representa està inspirada en la cançó *"Over the Rainbow"* de Judy Garland a la pel·lícula *"The wizard of Oz".*



"Born this way" - Cançó de Lady Gaga

El món de l'espectacle ha sigut històricament un lloc segur on les identitats dissidents han pogut expressar-se lliurement. Bars musicals o clubs com el mateix Stonewall o el *Studio 54* van ser claus en el desenvolupament del *drag* o de gèneres musicals com el *disco* o el *house*. A més a més, artistes tan *queers* com no han utilitzat el seu altaveu per reivindicar a través de les seves cançons. La música no serveix només com a reflex de les diferents realitats, sinó que també actua com a agent transformador.

Anàlisi de l'evolució de la música *queer*

Si es mira la música feta per gent del col·lectiu des d'una perspectiva històrica es veu que el sistema patriarcal de la societat també ha tingut un gran impacte en aquesta. En les dècades dels 70 i 80 les úniques figures públiques *mainstream* obertament LGTBIQ+ eren homes gays com Freddie Mercury, Elton John i David Bowie (tot i que aquest últim experimentava amb el gènere).



Elton John, Fotografia de Terry O'Neill - Revista Rolling stones

No va ser fins a principis dels noranta quan dones sàfiques van començar a jugar un paper important en la cultura pop. Artistes com k.d. lang i Melissa Etheridge van marcar una fita en declarar-se obertament lesbianes als mitjans de comunicació, cosa que fins llavors havia estat poc freqüent a la indústria musical i, especialment, entre dones.



k.d. lang, Madonna, Cher i Joni Mitchell - gladys palmera

La dècada dels 2000, va ser un període de visibilitat creixent pel col·lectiu i un moment de canvis dins la indústria musical. Els canvis a les legislacions, com la legalització del matrimoni igualitari a alguns països, juntament amb la consolidació d'internet i les xarxes socials, van donar peu a què més artistes fessin el pas de fer música fidel a la seva identitat. Cantants ja consolidats com George Michael o Ricky Martin van sortir de l'armari i també van sorgir noves veus que van connectar amb la gent més jove com Hayley Kiyoko, Tegan and Sara o Lady Gaga.

Impacte de la música queer en la societat actual

A l'actualitat, el panorama musical està ple d'artistes *queer.* Chappell Roan, Doechii, Reneé Rapp, Troye Sivan, Girl in Red, Lil Nas X… són noms molt presents en les llistes de cançons més escoltades. Aquesta música ja no només es limita a un gènere o a un sector específic de la població, sinó que és universal. Es podria dir que no hi ha música *queer*, sinó gent *queer* que fa música.



La cantant Reneé Rapp al seu concert amb la bandera lèsbica - Finlay Holden

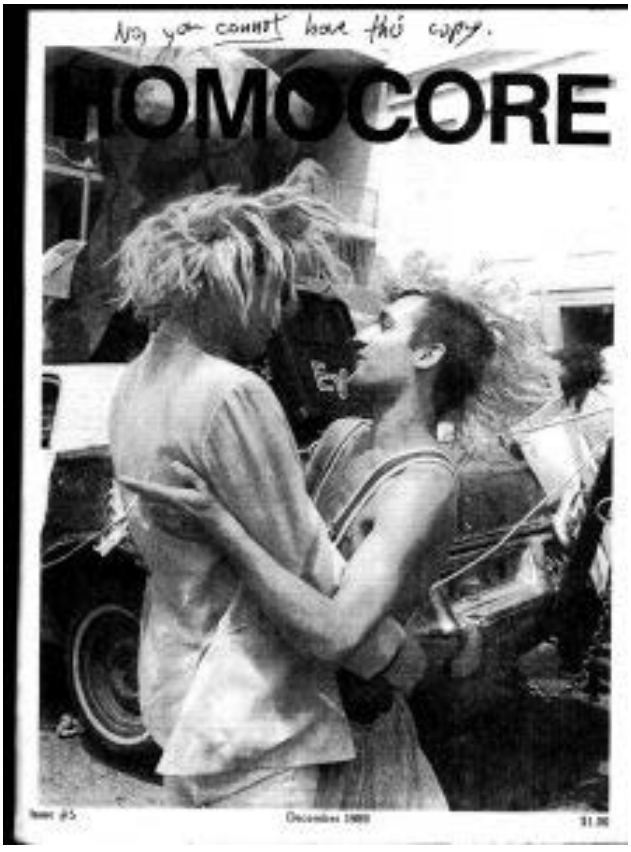
En Joan S. Luna, expert en música pop i redactor en cap de MondoSonoro, explica com la música *queer* ha passat d'estar present exclusivament en el underground a ser part del *mainstream* i estar molt més normalitzada. En el passat, els artistes que reivindicaven la seva identitat es veien com extravagants però, actualment, estan sortint a actuar a tot arreu persones que porten la comunitat *queer* per bandera.

Tot i això, ser una persona del col·lectiu no sempre és fàcil, és per aquest motiu que que hi hagi tants referents és de gran importància per a les generacions més joves. Tenir una base tan sòlida de gent amb la que et pots identificar és fonamental per poder definir la teva identitat, especialment quan ets adolescent. És per aquest motiu que continuar donant veu a les persones *queer* dins del panorama musical és essencial per construir un futur on tothom pugui expressar-se amb orgull i llibertat.

Història del Fanzine

La paraula Fanzine ve dels mots anglesos *Fanatic* (fanàtic) i *Magazine* (Revista). És una mena de revista gestionada de manera particular, sense una editorial darrera. Típicament, els creadors de fanzines treballen en tots els aspectes de la publicació: des del disseny fins a la distribució. En aquest sentit, són objectes de molt valor per als lectors, ja que saben que són revistes de tiratge limitat.
Els Fanzines van sorgir a finals del s.XIX, quan es van començar a crear publicacions de ficció amateur. Poc a poc van anar adquirint temes de protesta i reivindicació política ja que, al ser independents, no han de seguir uns criteris establerts com sí que ho han de fer altres formes de comunicació escrita.

Dins del món *queer*, el fanzine ha sigut una de les principals vies de comunicació. Abans de l'ús globalitzat d'internet era molt difícil ser present a lluites arreu del món, o inclús a diferents parts del mateix país. Per una persona *queer* de Los Angeles era molt complicat saber el que estava passant a Nova York, però un cop entraves dins del món dels fanzines i compraves sovint algun, era molt més fàcil assabentar-se del panorama *queer* musical o artístic en general.

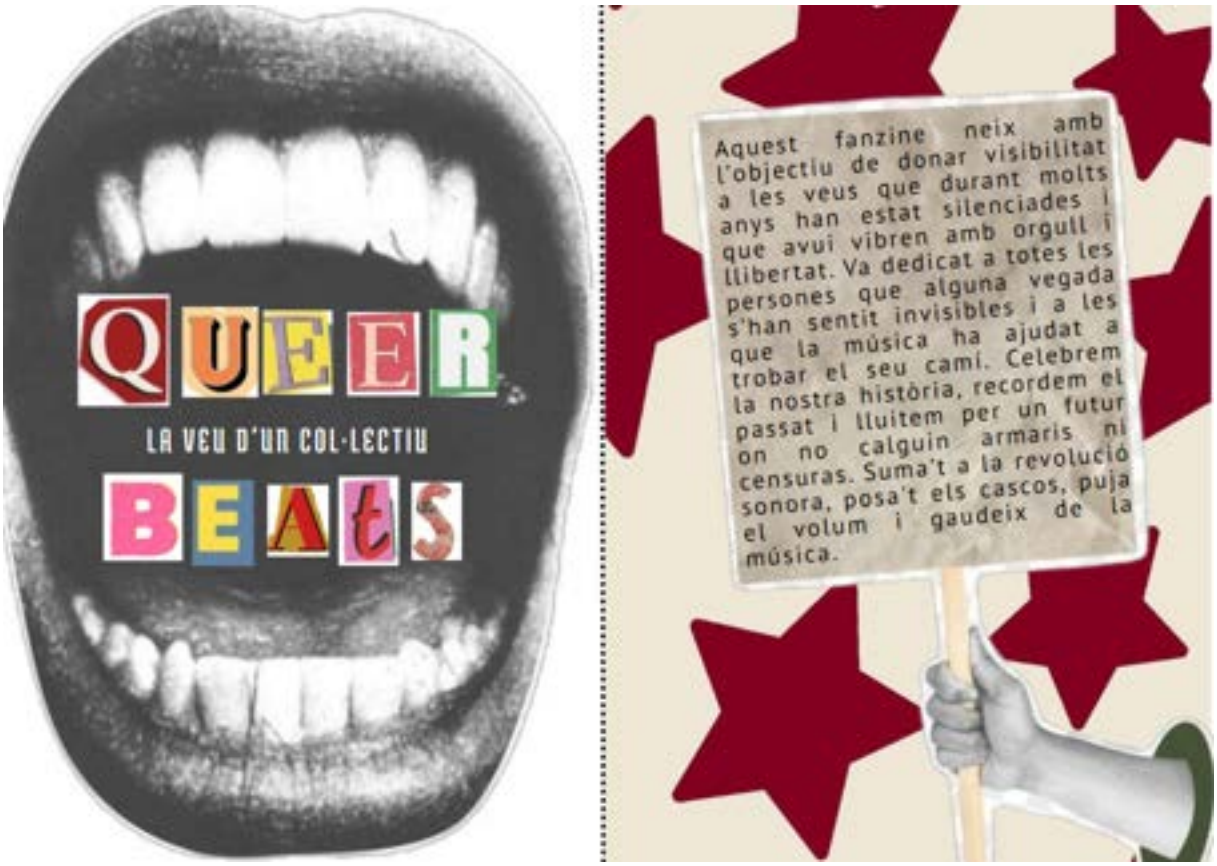




Portades del fanzine Homocore, un dels més influents pel *queercore* estatunidenc

Procés de creació del Fanzine

Per la creació del producte final d'aquesta investigació s'ha seguit un procés creatiu de diversos passos. Primer es va començar pensant i recercant quina estètica es volia utilitzar. Un cop decidida es va passar a la definició de les parts del fanzine. En aquest s'inclourà una portada, un manifest inicial, un article sobre la música *queer* en l'actualitat, un petit anàlisi de cantants del present, una playlist amb música *queer coded,* fragments de cançons i pel·lícules destacades i recursos digitals (pòdcast, blogs, xarxes…) d'interès.



Portada i primera pàgina del fanzine

Cada una d'aquestes parts ha comportat una recerca exhaustiva tant pel contingut com per la part artística. S'ha intentat que cada pàgina sigui original, però que totes es vegin influenciades per l'estètica *punk* i *camp* dels fanzines, i a més a més representin allò del que s'està parlant. Les tipografies, els colors, les imatges… tot és clau per aconseguir representar la identitat de les veus *queers* actuals.

Finalment, fets tots els dissenys i ajuntats tots els apartats s'ha imprès el resultat final.



Exemples de pàgines del fanzine

CONCLUSIONS

Aquest treball de recerca a permès evidenciar com la música ha estat, i continua sent, un element clau en la lluita del col·lectiu LGTBIQ+ no només com a forma d'expressió artística, sinó com a mitjà de resistència política, construcció identitària i generació de comunitat. A través d'un recorregut històric, primer a escala global i després dins el context espanyol, s'ha pogut veure com el moviment *queer* s'ha servit de la música i l'espectacle per combatre l'opressió i donar visibilitat a totes les identitats dissidents.

S'ha observat com la música *queer* ha passat de ser per a un grup molt petit de la població, molt *underground*, a ser part de les llistes més escoltades, però sempre mantenint el to reivindicatiu i de protesta que la caracteritza. L'augment de visibilitat de veus del col·lectiu a la indústria de l'entreteniment té un gran impacte en els més joves, ja que poden créixer amb referents que generacions passades no tenien.

Pel que fa al fanzine com a producte creatiu, ha estat una eina eficaç per plasmar visualment i conceptualment el contingut de la recerca. Inspirat en l'estètica identitària d'aquest, el fanzine recull veus, símbols i recursos que mostren la riquesa i la diversitat de la música queer actual. Ha estat també una manera d'ajuntar l'expressió artística amb la recerca teòrica, recuperant una manera històrica de comunicació dins del col·lectiu.

En definitiva, la música no només ha servit com a mitjà d'expressió artística, sinó que ha estat una eina fonamental per a la construcció d'identitats, la visibilització de diferents realitats, i la creació d'espais de resistència i comunitat dins del moviment queer.

REFERÈNCIES

El impacto de la música en la sociedad. (n.d.). Issuu. https://issuu.com/antoogv/docs/revista_agv/s/27586442

Música y sociedad : análisis sociológico de la cultura musical de la postmodernidad /. (n.d.).
SUMMA. UPSA. https://summa.upsa.es/viewer.vm?id=14358&page=34

As.com. (2024, June 27). ¿Cuál es el origen de la bandera LGTBI, por qué tiene los colores del arcoiris y quién fue su creador? *Diario AS*. https://as.com/tikitakas/cual-es-el-origen-de-la-bandera-lgtbi-por-que-tiene-los-colores-del-arcoiris-y-quien-fue-su-creador-n-3/

García, D. A. (2019, September 27). *El movimiento LGBT+: identidad, música y consumo cultural*. El Canon Popular De La Música LGBT+ En España. https://www.teseopress.com/musicalgbtenespana/chapter/el-movimiento-lgbt-identidad-musica-y-consumo-cultural/

Mele, C. (2019, 28 de junio). *How the Stonewall riots inspired today's Pride celebrations*. CNN. https://www.cnn.com/2019/06/28/us/1969-stonewall-riots-history/index.html

LGBTQ+ history timeline. (n.d.). https://gladstone.org/news/lgbtq-history-timeline

León, A. C. Y. (2020, July 6). *La historia del Orgullo LGTBI en España - Castilla y León*. Castilla Y León. https://blogs.es.amnesty.org/castilla-leon/2020/07/03/la-historia-del-orgullo-lgtbi-en-espana/

Argentina, B. (2025, March 4). *Del clóset al escenario: la evolución de la representación LGBT+ en el pop*. Billboard Argentina. https://billboard.ar/recomendados/del-closet-al-escenario-la-evolucion-de-la-representacion-lgbt-en-el-pop/

Salimpoor, V. N., Benovoy, M., Larcher, K., Dagher, A., & Zatorre, R. J. (2011). Anatomically distinct dopamine release during anticipation and experience of peak emotion to music. *Nature Neuroscience*, *14*(2), 257–262. https://doi.org/10.1038/nn.2726

Historia de los fanzines y las características de esta forma de autopublicación. (n.d.). Multigraphic. https://www.multigraphic.com.ar/es/blog/historia-de-los-fanzines-y-las-caracteristicas-de-esta-forma-de-autopublicacion

Feedspot. (2025, June 11). *20 Best gay music Blogs and Websites in 2025*. Bloggers Database.

https://bloggers.feedspot.com/gay_music_blogs/?utm_source=chatgpt.com

AGRAÏMENTS

Volia expressar el meu agraïment al meu tutor del treball de recerca, el Yeray Sanchez, per la seva guia durant tot el procés d'investigació, per ajudar-me a plasmar totes les idees que tenia al cap en un document amb cara i ulls i per posar-me en contacte amb persones que m'han ajudat a fer possible aquesta feina.

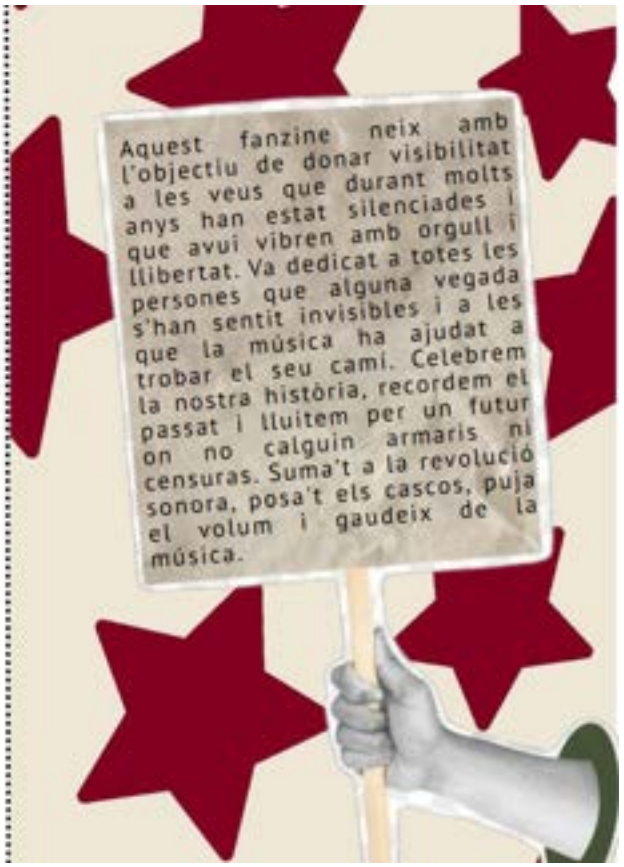
També volia agrair al Joan S. Luna, el seu testimoni d'expert ha sigut una peça clau en la meva investigació.

Finalment, donar les gràcies a l'escola i als meus pares per mostrar suport cap al meu treball i col·laborar en fer-lo possible.

ANNEXOS

Fanzine complet:

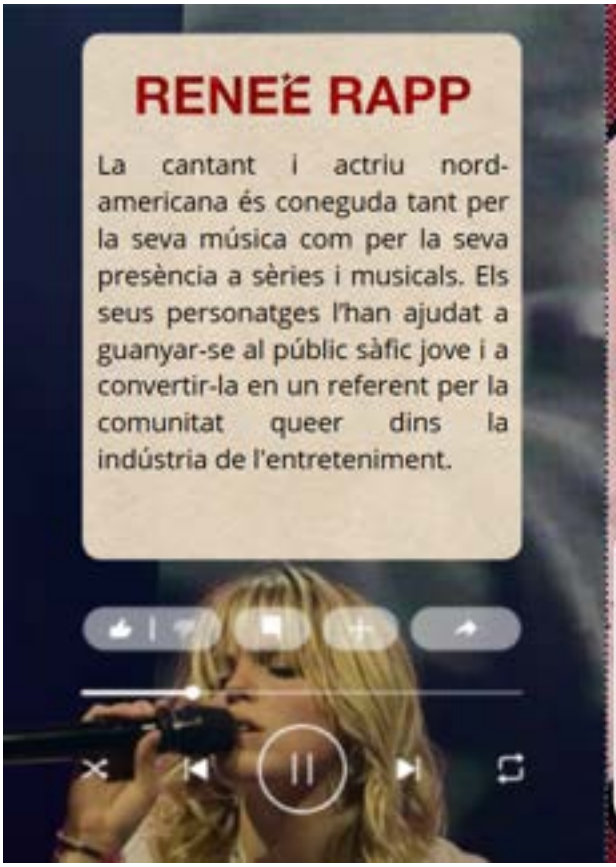







girl in red
do you listen to Girl in red?
Una de les cantants més importants dins de la comunitat sàfica.
La cançó "We fell in love in october", treta al 2018, és un dels himnes lèsbics més coneguts. El seu indie-pop honest i directe connecta amb les generacions més joves des de fa anys.


Chappell Roan
Aquesta artista es coneix per la seva *performance* atrevida, molt diferent a la que normalment domina els espais més mainstream.
Porta poc més d'un any en les llistes de cançons més escoltades però ja ha guanyat el premi a artista revelació als grammys 2024.
Utilitza moltes referències a la cultura *queer* tant a les seves lletres com a la seva estètica.
PINK PONY CLUB


RENEE RAPP
La cantant i actriu nord-americana és coneguda tant per la seva música com per la seva presència a sèries i musicals. Els seus personatges l'han ajudat a guanyar-se al públic sàfic jove i a convertir-la en un referent per la comunitat queer dins la indústria de l'entreteniment.


doechii
Destaca per la seva energia única i un estil trencador que fusiona hip-hop, R&B i pop. S'ha convertit en la tercera dona a la història en guanyar el grammy al millor àlbum de rap 2024. A través de les seves lletres i visuals, reivindica la diversitat queer i desafia les normes establertes.

TROYE SIVAN

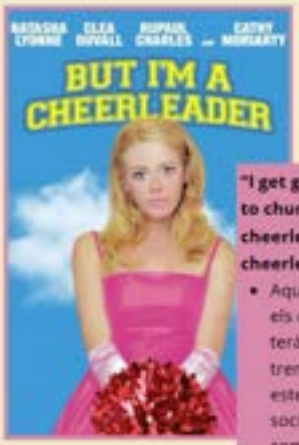
Troye Sivan és molt més que un pop star: és una veu queer autèntica, un model per a la joventut LGTBIQ+, i un referent que fusiona música, moda, activisme i visibilitat digital. La seva trajectòria demostra com la cultura queer ha assolit una presència majoritària, sense perdre autenticitat ni arrels.



"Protect de dolls"

- La paraula *dolls* (nines) fa referència a les dones trans i actualment, amb la situació política que pateix Estats Units, s'ha popularitzat una samarreta amb aquest missatge de suport feta pel dissenyador Conner Ives. A més a més, gran part dels guanys van destinats a associacions en defensa de la comunitat trans. Celebrities com Troye Sivan, Pedro Pascal o Tilda Swinton han ensenyat la seva samarreta a concerts, premiers o xarxes socials.





"I get good grades, I go to church, I'm a cheerleader!" - But I'm a cheerleader (1999)

- Aquesta paròdia sobre els campaments de teràpies de conversió trenca amb els estereotips del que socialment s'entén com a dona lesbiana.

"Love was the law, religion was taught" - Fable, Gigi Perez

- Gigi Perez destaca el paper de la religió com a forma d'opressió, molta gent queer que ha crescut en comunitats ultra religioses s'ha sentit identificada i ha sigut una cançó molt viral a les xarxes durant uns mesos.

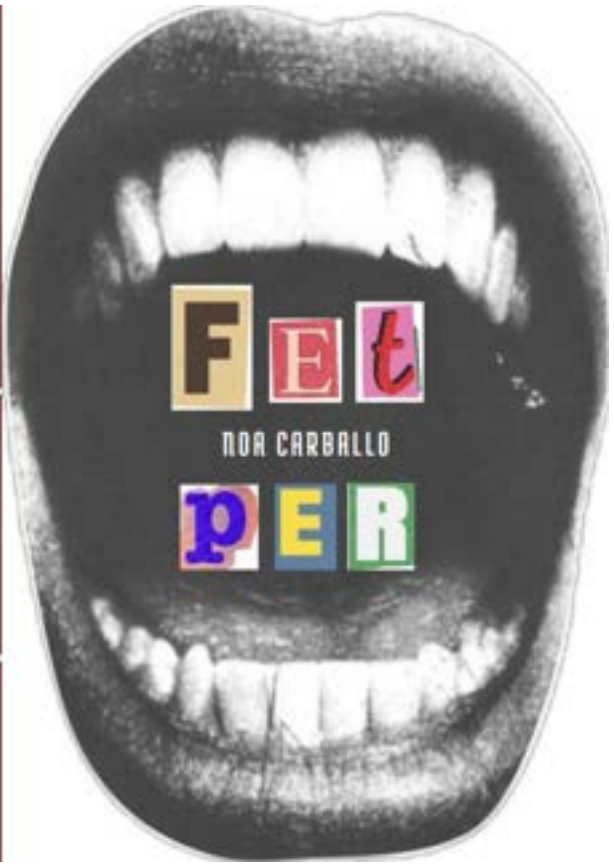




"Girls like girls" - Hayley Kiyoko

- Un dels primers himnes sàfics de la dècada dels 2000. La cantant Hayley Kiyoko, també coneguda com Lesbian Jesus per les seves fans, ha mostrat el seu suport a la comunitat queer a través de les seves cançons, videoclips, discursos i recaptacions.


RECURSOS ONLINE
Está el horno para bollos - Podcast amb dones sàfiques com a protagonistes
LGBTQ Music Chart - bloc que recopila artistes, cançons i vídeos emergents de la comunitat queer
Marina delgado - Creadora de contingut del món de l'entreteniment sàfic
Shangay - revista únicament de contingut LGTBIQ+


FET
NOA CARBALLO
PER